

Kursbeskrivning för Miljörätt (15 hp) HT 2025

1. Allmänt om kursen

1.1 Innehåll och målsättning

Den övergripande målsättningen med kursen är att lära ut en fördjupad bild av hur det rättsliga skyddet av den yttre miljön och människors hälsa är utformat. Detta innefattar rättsregler och rättsliga processer för skydd av människors hälsa, luft, vatten, mark, natur och biologisk mångfald samt rättslig kontroll av avfall och kemiska produkter, liksom om rätten som omgärdar klimatomställning (minskade utsläpp och anpassning),. Det innefattar även kopplingen mellan miljöskydd och mänskliga rättigheter.

I kursen behandlas den miljörättsliga regleringen utifrån såväl styrnings- som konflikthanterings- och rättviseperspektiv. Särskilt uppmärksammas rättens förmåga att förhindra och begränsa olika miljöeffekter och styra mot uppfyllandet av övergripande mål samt att hantera de olika intressekonflikter som kan aktualiseras på miljöområdet. I kursen läggs tyngdpunkten på den svenska miljörätten, men även EU:s miljörätt och internationell miljörätt omfattas, främst från ett svenskt perspektiv.

Kursen innehåller följande kursmoment:

- föreläsningar och seminarier
- kort uppsats med redovisning
- rättegångsspel
- skriftlig tentamen

Förväntade studieresultat

Kunskap och förståelse

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa fördjupad kunskap om och förståelse för rättsnormer på miljöområdet i svensk rätt, kopplat till Sveriges skyldigheter enligt EU-rätt och internationell rätt
- visa fördjupad kunskap om och förståelse för rättsnormer och rättsliga processer i relation till hållbarutveckling, mänskliga rättigheter och miljörättvisa

Färdighet och förmåga

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa fördjupad förmåga att systematiskt, kritiskt och självständigt identifiera och hantera för miljörätten relevanta grunder för rättslig argumentation i komplexa och även gränsöverskridande sammanhang,

- inom givna tidsramar planera och utföra kvalificerade rättsutredningar på miljörettens område och presentera dessa såväl muntligen som skriftligen

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- självständigt och kritiskt bedöma och värdera juridiska frågeställningar på miljörettens område i förhållande till relevanta samhälleliga frågor och i relation till hållbar utveckling och uttalade miljöpolitiska mål, mänskliga rättigheter och miljörettsvisa.

1.2 Pedagogiken

Efter inledande repetitionsföreläsningar, som anknyter till vad studenterna lärt sig om miljörett i tidigare kurser, varvas föreläsningar och seminarier. I de olika momenten blandas teoretiska och metodologiska perspektiv med erfarenheter från praktiskt arbete. Dessutom ges handledning för den fördjupande uppsats som ska skrivas under kursen och inför processpelet till vilket studenterna också förbereder sig gruppvis i de praktiska moment som inleder en miljörettslig process. Genom dessa olika delar knyter undervisningen ihop grundläggande teoretiska kunskaper, med metod och praktiska inslag.

2. Närmare om kursens uppbyggnad

De olika kursmomenten

Kursen inleds med *repetitionsföreläsningar*. Dessa föreläsningar baseras på den miljörettsliga undervisning som getts på Juristprogrammets obligatoriska kurser, inte minst i kurserna Civilrätt D, Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt samt Folkrätt. Här berörs bland annat miljörettens utveckling och grundläggande principer, krav på verksamheter, verksamhetskontroll och skydd av biologisk mångfald. På föreläsningarna beskrivs också miljörettens gränsöverskridande natur, och den svenska miljörettens koppling till internationell rätt och EU-rätt.

Därefter sker undervisningen genom fördjupande *föreläsningar och seminarier*.

Undervisningen leds huvudsakligen av universitetslärare, men även praktiskt verksamma jurister och ibland även praktiker med annan relevant erfarenhet undervisar på kursen.

Seminarier utgör examinerande moment på kursen, vilket innebär att de omfattas av närvarokrav och att kursdeltagarna får instruktioner om hur de ska förbereda sig. Med närvaro avses aktiv närvaro. Ett aktivt deltagande innebär att kursdeltagarna deltar genom att bland annat presentera svarsförslag, ställa relevanta frågor och vidareutveckla svarsförslag och följdfrågor.

Undervisningen sker dessutom genom ett *skriftligt arbete* (uppsats) med *gruppredovisning*, och ett *processpel*. Även dessa inslag utgör examinerande moment. Se nedan för närmare beskrivning av momenten.

Skriftliga och muntliga övningar

Seminarier. Som anges ovan i översikten över de olika kursmomenten så finns en förväntan om aktiv närvaro vid seminarierna. Det innebär en *muntlig övning* i argumentation och att lyfta relevanta frågor utifrån det material som behandlas.

Uppsats med redovisning. I kursen ingår en kort *skriftlig uppsats* som vid kursen slut ska *redovisas muntligt*. Kursdeltagarna skriver en uppsats på 3 000 – 3 500 ord som belyser en specifik miljörättslig fråga. I början av kursen ges specifik information om hur den skriftliga uppgiften ska genomföras och vilka mer specifika krav och begränsningar som gäller för hur uppsatsen ska utformas. Upplägget innebär att studenterna gruppvis skriver på ett gemensamt tema men med olika ämnen/frågor/inriktningar inom det temat. Viss vägledning ges inför ämnesvalet men det finns också stort utrymme att styra ämnet själv. När uppsatsämnet bestäms ska studenterna inledningsvis även genom kamratgranskning ge återkoppling till varandra på ämne och frågeställning innan detta också lämnas in för godkännande av kursföreståndaren.

Kursdeltagarna erbjuds vidare handledning för arbetet med uppsatsen. Utöver den handledning som ges av lärare så uppmanas kursdeltagarna att under skrivprocessen träffas i era temagrupper för att ge synpunkter och kommentarer på varandras utkast. Den färdiga uppsatsen ska laddas upp i Athena. Se anvisning om datum och tid i schemat samt i anslag i Athena.

Kursdeltagare som skrivit om samma tema ska genomföra en gemensam och koordinerad redovisning, där var och en belyser frågor, tillvägagångssätt och slutsatser kopplade till sin uppsats. Gruppredovisningen ska förberedas och presenteras gemensamt, och var och en ska på ca 5-10 minuter belysa sin fråga och sina slutsatser.

Den muntliga redovisningen med anslutande diskussion utgör en del i undervisningen. Varje grupp förfogar över totalt en lektionstimme, som ska disponeras så att tid ges till såväl redovisning som till frågor från övriga kursdeltagare och läraren. Kursdeltagarna kan erhålla upp till 20 examinationspoäng för sin skriftliga prestation och redovisning, att räkna samman med resultatet på tentamen.

Uppsatsen och den muntliga redovisningen är obligatoriska moment.

Rättegångsspel: Skriftligt och muntligt grupparbete. I kursen ingår också ett rättegångsspel i form av en tillståndsprocess i mark- och miljödomstol. Syftet med spelet är dels att ge kursdeltagarna övning i rättslig argumentation, dels att

konkretisera miljörettens generella principer och på så sätt göra dem mer begripliga. I rättegångsspelet ingår både inlämning av en *skriftlig inlägga* och *mundlig övning* i form av ”agerande” under en spelad huvudförhandling. Deltagarna arbetar i grupper som ges olika roller i spelet (t. ex. sökande, myndighet, sakägare och miljöorganisation). För rättegångsspelet finns särskilda anvisningar som delas ut under kursen. Aktivt deltagande i spelet är en del av examinationen, och bedöms som godkänt eller underkänt.

Obligatorier

Närvaro är obligatorisk vid:

- kursintroduktionen
- seminarieundervisningen
- introduktion till uppsatsarbete och rättegångsspel
- samtliga gruppredovisningar av uppsatserna
- rättegångsspelet

Se närmare kriterier nedan ang. examination.

2.1 Internationella och komparativa inslag på kursen

I kursen läggs tyngdpunkten på den svenska miljöretten, men även EU:s miljörett och internationell miljörett omfattas.

2.2 Samverkan med det omgivande samhället

Praktiskt verksamma jurister och ibland praktiker med annan relevant erfarenhet undervisar på kursen. Ofta förekommer även något typ av externt miljörettsligt arrangemang för praktiskt verksamma jurister i schemat.

Vi denna undervisning råder i dagsläget inte obligatorisk närvaro men för att kunna upprätthålla dessa värdefulla inslag på kursen även i framtiden, så uppmanas studenterna närvara och i princip betrakta dessa tillfällen som obligatorier. Inslagen i denna undervisning är svår att ta igen eller kompensera för genom läsning.

2.3 Förhållandet till andra kurser på utbildningen

Kursen Miljörett är en fördjupningskurs på avancerad nivå på Juristprogrammet. Den bygger vidare på de kunskaper i miljörett som kursdeltagarna tidigare erhållit dels genom miljörettsundervisningen på kurserna Civilrätt D och Förvaltningsrätt med Förvaltningsprocessrätt, dels genom de miljörettsliga inslagen, den s.k. ”miljörettsstrimman”, som ska ingå i samtliga grundkurser på Juristprogrammet.

Kursdeltagare som vill vidga sina miljörettskunskaper ytterligare kan, i den mån kursen ges, även läsa fördjupningskursen "Transboundary Environmental Law". De kan också fördjupa sina kunskaper och färdigheter genom att skriva examensarbete i miljörett.

3. Krav för deltagande i undervisningen

3.1 Registrering

En student som avser att läsa en kurs ska vara registrerad senast andra kursdagen.

3.2 Omregistrering

Omregistrering på kursen görs av kursadministratören.

3.3 Avregistrering

En student som av olika anledningar inte avser att läsa kursen måste avregistrera sig inom tre veckor efter kursstart. Avregistreringen görs via ditt studentkonto i Ladok. Detta är av stor vikt då du på så sätt räknas som förstagångsregistrerad när du registrerar dig nästa gång och därmed är garanterad en plats i gruppundervisningen. Sista datum för tidigt avbrott beräknas från måndagen i den vecka som kursen startar och tre veckor framåt. Sista dag är alltid en söndag.

Obs! Avregistreringar kan få konsekvenser för din rätt att erhålla studiemedel. Kontakta CSN för mer information!

3.4 Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp i Athena måste du vara registrerad på kursen.

De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja grupp först. Tiden för registrering anges i Athena. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

(För att gruppindelningen ska bli bra är det viktigt att studenter som inte har för avsikt att gå kursen avregistrerar sig så snart som möjligt och meddelar kursadministrationen.)

4. Studieanvisningar

4.1 Kurslitteratur/läroböcker

Kurslitteraturen som anges i seminarieinstruktionerna utgör obligatorisk litteratur. Kursen har i nuläget ingen obligatorisk "kursbok". Detta betyder dock inte att litteratur inte är lämpligt att

ta del av. Utöver de artiklar och övrigt som ingår i seminariematerialet bör någon typ miljörettslig grundlitteratur användas för inläsning och fördjupning.

Rekommenderad litteratur enligt litteraturlistan är J. Ebbesson, Miljörätt, 5 uppl. (2023). Den är kurslitteratur på Civilrätt D, och är även behjälplig på denna kurs, inte minst som förberedelse till föreläsningarna. Ett möjligt alternativ till denna är annars G. Michanek & C. Zetterberg, Den Svenska Miljörätten (Iustus) som även finns i en nyare upplaga (2025) än Ebbesson.

4.2 Källmaterial

En sammanställning över relevant material tillhandahålls på Athena.

4.3 Övrigt material

Kurslitteraturen består av artiklar, utredningar, rapporter, rättsfall m.m. som anges i seminarieinstruktionerna. Angiven litteratur som finns tillgänglig i elektronisk form på Stockholms universitets bibliotek eller på nätet får kursdeltagarna söka och hämta. Litteratur som inte finns tillgänglig laddas upp på kurssidan på Athena.

Utöver kurslitteraturen ingår relevanta författningar, EU- och internationella regelverk, och rättsfall i det material som diskuteras på föreläsningar och vid seminarier.

4.4 Förberedelser inför undervisningen

Till varje seminarium finns seminarieinstruktioner med läsanvisningar. De läggs upp i Athena senast en vecka före respektive seminarium. Till stor del förväntas kursdeltagarna ta fram det föreskrivna materialet på egen hand.

Till föreläsningarna ges inga instruktioner eller läsanvisningar. Kursdeltagarna kan förbereda sig genom att läsa relevanta delar av den rekommenderade litteraturen (se kurslitteratur ovan).

5. Examination

5.1 Examinationsmoment

Examination sker genom:

- Aktivt deltagande vid minst 4 av 5 seminarier (G/U)
- Kort uppsats med gruppredovisning (0–20 poäng)
- Aktivt deltagande i rättegångsspel (G/U)
- Skriftlig tentamen (0–20 poäng)

Aktivt deltagande vid seminarier. Kursdeltagarna ska delta aktivt vid minst 4 av de 5 seminarietillfällena. Till seminarierna finns instruktioner om hur kursdeltagarna ska förbereda sig. Momentet bedöms som godkänt eller underkänt.

Kort uppsats med gruppredovisning. Den skriftliga uppgiften utförs enskilt, baserat på tilldelat ämne. Redovisningen sker i grupp med andra kursdeltagare som skrivit om samma tema. Den skriftliga uppgiften med redovisningen kan ge maximalt 20 poäng, som medräknas i kursens examination. För godkänd uppsats krävs minst 10 poäng. I schemat anges sista dag för inlämning av uppsatsen. Obs! Om uppsatsen lämnas in försent så medför det att antalet poäng halveras jämfört med vad uppsatsen hade fått om den hade lämnats in i tid.

Deltagande i rättegångsspel. Kursdeltagarna ska delta aktivt i processpelet (såväl författande av inlägga som muntligt framträdande). Momentet bedöms som godkänt eller underkänt.

Skriftlig tentamen. Kursen slutexamineras genom skriftlig tentamen, som kan ge maximalt 20 poäng. För godkänd tentamen krävs minst 10 poäng.

Obs! Allt som sägs på föreläsningar, seminarier m.m. är ”tentarelevant”. Tentamensfrågorna är således inte begränsade till kurslitteraturen.

5.2 Tillträde till examination

För tillträde till examination krävs godkänt resultat i obligatoriska kurser om minst 150 högskolepoäng, inklusive kurserna Folkrätt och Förvaltningsrätt.

5.3 Anmälan till tentamen

Tentamensanmälan ska som huvudregel göras i Ladok senast 10 kalenderdagar före dag för tentamen (undantag kan behöva göras vid t.ex. röda dagar).

Anmälan till tentamen förutsätter registrering på kursen. En student som inte anmält sig kan inte beredas plats på tentamen. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betygsskala (AB, Ba, B och U) få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till kursadministratören minst 10 kalenderdagar före den skriftliga tentamen. Finns behov av extra åtgärder i samband med tentamen på grund av funktionsnedsättning ska detta anmälas till kursadministratören (se nedan under ”Funktionsnedsättning”).

5.4 Handlingar som ska medtas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas. Som godkänd legitimation räknas svenskt körkort, pass (ej provisoriska pass) och EU och EES id-kort med aktuell giltighetstid. Som godkänd legitimation räknas även högst tre månader gammal polisanmälan som anger att tentandens id-handling är stulen eller förlorad. Även utländska identitetshandlingar godkänns, företrädesvis pass och id-kort.

5.5 Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Var gärna på plats minst 15 minuter innan salstentamen startar.

Vid tentamen tillämpas olika examinationsalternativ. Information om de olika examinationsalternativen samt de ordningsregler som gäller vid tentamen finns på Juridiska institutionens hemsida. Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Vid tentamen i kursen Miljörätt tillämpas alternativ 1. Kursdeltagarna får alltså inte ta med sig någon litteratur, författningstext, annat skriftligt material eller teknisk utrustning till tentamen. Obs! Allt som sägs på föreläsningar, seminarier m.m. är ”tentarelevant”. Tentamensfrågorna är således inte begränsade till kurslitteraturen.

Relevant författningstext kommer att finnas tillgänglig digitalt under tentamen.

5.6 Betygskriterier

För kursen tillämpas följande betygskriterier:

Betygskriterier enligt den fyrgradiga betygsskalan

AB (Med beröm godkänd)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett mycket väl strukturerat resonemang med tydligt fokus på centrala aspekter och hög relevans avseende ställda frågor; korrekta hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; god förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

Ba (Icke utan beröm godkänd)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett väl strukturerat resonemang med fokus på centrala aspekter och relevans avseende ställda frågor; hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

B (Godkänd)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett begripligt resonemang som omfattar de centrala aspekterna på ställda frågor; vissa hänvisningar till källor och relevanta fakta; tecken på förmåga att göra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

U (Underkänd)

Studenten uppnår inte samtliga krav som ställs för betyget B

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A (Utmärkt)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett utmärkt strukturerat resonemang med tydlig fokus på centrala aspekter och hög relevans avseende ställda frågor; utförliga hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; mycket god förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

B (Mycket bra)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett mycket väl strukturerat resonemang med tydlig fokus på centrala aspekter och hög relevans avseende ställda frågor; hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; god förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

C (Bra)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett väl strukturerat resonemang med fokus på centrala aspekter och relevans avseende ställda frågor; hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

D (Tillfredsställande)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett strukturerat resonemang och relevant resonemang som berör centrala aspekter av ställda frågor; hänvisningar till källor och korrekt användning av relevanta fakta; tecken på förmåga att resonera abstrakt, utföra självständiga bedömningar av problemen och visa kritiska reflektioner.

E (Tillräckligt)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett begripligt resonemang som omfattar några av de centrala aspekterna på ställda frågor; vissa referenser till källor och relevanta fakta; tecken på förmåga att göra självständiga bedömningar av problemen.

Fx (Otillräckligt)

Studenten kan med utgångspunkt i de förväntade studieresultaten för kursen föra ett resonemang som omfattar några centrala aspekter på ställda frågor, men med otillräckliga hänvisningar till källor och relevant fakta, och utan tecken till förmåga att självständigt lösa problemen.

F (Helt otillräckligt)

Studenten uppnår inte samtliga krav på resonemang, källor, fakta och förmåga som ställs för betyget E.

5.7 Begäran om omprövning

Begäran om omprövning lämnas på särskild blankett till kursadministratören, som finns i blankettarkivet på hemsidan. Begäran ska vara noga motiverad och en kopia på tentamen måste bifogas.

6. Funktionsnedsättning

6.1 Allmänt

Stockholms universitet erbjuder olika pedagogiska stödformer för personer med varaktiga funktionsnedsättningar. Stödet som erbjuds beror på den enskildes situation och är till för att underlätta studierna. Målet är att alla studenter ska ha en möjlighet att studera på lika villkor.

För att ta del av stödet som erbjuds måste du göra en ansökan. Detta gör du genom att logga in i systemet Nais via länk på Studentavdelningens hemsida och fylla i webbformuläret. För att fullfölja ansökan måste du bifoga ett intyg som bekräftar en varaktig funktionsnedsättning. Du hittar hemsidan via Stockholms universitet > Utbildning > Studera med funktionsnedsättning > Ansök om stöd och anpassningar.

När ansökan är mottagen kontaktas du av Studentavdelningen för att boka ett personligt möte. Du som har beviljats stöd ska sedan ta kontakt med din institutions kontaktperson och lämna in det intyg som Studentavdelningen utfärdar. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se.

6.2 Examination vid funktionsnedsättning

Observera att du senast 3 veckor före varje examinationstillfälle måste meddela kursadministratören att examination med stöd ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras som önskas. Observera också att tentamensanmälan ska göras på sedvanligt sätt som huvudregel senast 10 kalenderdagar före tentamen (undantag kan behöva göras vid röda dagar). Notera också att för stödåtgärder som löper över hel kurs (t.ex. anteckningshjälp) eller mer ingripande åtgärder (t.ex. dela upp tentamen) måste du i god tid men senast vid kursstart kontakta aktuell kursadministratör/amanuens och meddela att du önskar dessa stödåtgärder.

7. Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en elektronisk blankett för kursvärdering i slutet av kursen. Kursvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt och de synpunkter och idéer som framförs i kursvärderingen övervägs alltid noga.

8. Kontaktuppgifter

Kursansvarig: Brita Bohman

E-post: brita.bohman@juridicum.su.se

Skicka mail för möten och övriga frågor.

Kursadministratör: Nägin Chater-Sahab

Mottagningstider: tisdagar och torsdagar 13.00-15.00

Rum: C860

E-post: MILJOR@juridicum.su.se